

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11.03.2009, sp. zn. 8 Tdo 135/2009, ECLI:CZ:NS:2009:8.TDO.135.2009.1

Číslo: 30/2010

Právní věta: Současné uložení trestu vyhoštění a podmíněného trestu odnětí svobody není vyloučeno, zvláště pak v situaci, kdy na základě mezinárodní smlouvy lze dosáhnout sledování způsobu života odsouzeného (viz § 459 tr ř.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 11.03.2009

Spisová značka: 8 Tdo 135/2009

Číslo rozhodnutí: 30

Číslo sešitu: 5-6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Podmíněné odsouzení, Vyhoštění

Předpisy: § 57 tr. zák.
§ 58 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného L. K. L. proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 16. 5. 2007, sp. zn. 5 To 177/2007, v trestní věci vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 5 T 268/2006.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 26. 2. 2007, sp. zn. 5 T 268/2006, byli obvinění L. K. L. a D. R. uznáni vinnými, že:

1. v přesně nezjištěné době od konce roku 2005 do 7. 1. 2006 v B. v obchodní galerii V. opakovaně nutili poškozenou B. S., roz. J., k zaplacení nejprve částky 60 000 Kč, kterou postupně navyšovali až na částku 100 000 Kč, a to s pohrůžkou fyzického napadení a pohrůžkou, že by se něco mohlo stát její dceři, přičemž k předání peněz nedošlo,

2. v době od 16. 1. do 1. 3. 2006 v N. M. n. M. a Ž. n. S. společně vydírali poškozeného M. Ř., tak, že poté, co poškozený odmítl využít jejich služeb ohledně vymožení dluhu od R. D. ve výši 110 000 Kč, jej dne 16. 1. 2006 donutili k podepsání uznání dluhu ve výši 23 000 Kč, přičemž mu hrozili, že mu „nacpou hlavu do hajzlu“ a že ví, kde bydlí a že má rodinu, dne 1. 2. 2006 poškozeného donutili k podepsání „dobrovolného vydání“ osobního motorového vozidla

Citroen, přičemž pohledávku navýšili na 32 500 Kč a osobní motorové vozidlo neoprávněně odvezli do Ž. n. S., dne 6. 2. 2006 poté, kdy poškozený předal D. R. částku 32 500 Kč a D. R. mu vystavil potvrzení na částku 22 500 Kč, jej nutili k zaplacení dalších 10 000 Kč, jinak mu jeho osobní motorové vozidlo nevrátí, dne 1. 3. 2006 poškozený předal D. R. částku 10 000 Kč a osobní motorové vozidlo mu bylo vráceno, přičemž v uvedeném období od 16. 1. do 1. 3. 2006 mu L. K. L. telefonicky vyhrožoval fyzickou újmou a napadením rodiny, pokud peníze nezaplatí, čímž poškozenému způsobili celkovou škodu ve výši 42 500 Kč,

3. v době od 7. 2. do 14. 2. 2006 v Brně společně nutili poškozeného I. P. k zaplacení částky 45 000 Kč za nabídku ochrany před fyzickou újmou ze strany J. K., přičemž k předání peněz nedošlo,

4. v období od 16. 6. do 28. 8. 2006 ve Z., H., K. a B. společně donutili poškozenou P. S., roz. K., k vydání finanční hotovosti v celkové výši 170 000 Kč tak, že pod tvrzením domnělé fyzické ochrany poškozené, o kterou poškozená nestála a nežádala, ji donutili k vydání částek 20 000 Kč dne 16. 6. 2006, 30 000 Kč dne 21. 6. 2006, 10 000 Kč dne 28. 7. 2006 a 90 000 Kč dne 18. 8. 2006.

Takto popsané jednání obou obviněných soud právně kvalifikoval jako trestný čin vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák., dílem dokonaný, dílem ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 k § 235 odst. 1 tr. zák., a podle § 235 odst. 1 tr. zák. jim uložil tresty odnětí svobody: D. R. v trvání 25 měsíců nepodmíněně, pro jehož výkon jej zařadil podle § 39a odst. 3 tr. zák. do věznice s dozorem, a L. K. L. v trvání 16 měsíců s podmíněným odkladem podle § 58 odst. 1, § 59 odst. 1 tr. zák. na zkušební dobu tři a půl roku. Tomuto druhému obviněnému ještě uložil podle § 57 odst. 1, 2 tr. zák. trest vyhoštění z území České republiky ve výměře čtyř roků. Konečně podle § 228 odst. 1 tr. ř. oběma obviněným uložil povinnost společně a nerozdílně nahradit poškozenému M. Ř. škodu ve výši 42 500 Kč.

Proti takovému rozsudku podal odvolání jen obviněný L. K. L. (dále jen „obviněný“, příp. „dovolatel“). Krajský soud v Brně o něm rozhodl usnesením ze dne 16. 5. 2007, sp. zn. 5 To 177/2007, tak, že je podle § 256 tr. ř. zamítl.

Obviněný podal proti rozhodnutí odvolacího soudu prostřednictvím obhájce JUDr. I. A. dovolání, v němž uplatnil dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., neboť mu „byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo mu byl uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou zákonem na trestný čin, jímž byl uznán vinným“ (současně však uvedl, že dovolání podává „do výroku o vině“).

V další části svého podání dovolatel formuloval již jen argumenty vztahující se k uložení trestu vyhoštění. Namítl, že výše tohoto trestu není adekvátní jednak s ohledem na jeho dosavadní bezúhonnost, jednak s ohledem na jeho minimální podíl na trestné činnosti, a také proto, že jeho výkonem fakticky dojde ke znemožnění realizace rozsudku, jímž mu současně byla uložena povinnost nahradit škodu poškozenému M. Ř. Tvrdil, že sám je ochoten svůj závazek postupně uhradit (po propuštění z vazby si našel stálou práci), přičemž druhý obviněný vzhledem ke své majetkové situaci toho nebude schopen; tím by byla pozice poškozeného zkomplikována.

Dále dovolatel uvedl, že pokud mu byl souběžně uložen trest odnětí svobody podmíněně odložený na zkušební dobu a trest vyhoštění, pak smysl těchto trestů se navzájem vylučuje. Je prý otázkou, jakým způsobem bude zajištěno plnění podmínek výkonu podmíněného trestu, když bude z České republiky vyhoštěn, a to na shodnou dobu, kdy mu skončí zkušební doba podmíněného odsouzení. V souvislosti s tím v obecné rovině vymezil hlediska důležitá pro posouzení účelu trestu podle § 23 odst. 1 tr. zák., a považoval za zřejmé, že uložené tresty tomuto ustanovení neodpovídají.

V závěru svého podání obviněný navrhl (aniž citoval konkrétní trestně procesní ustanovení), aby Nejvyšší soud zrušil napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve výroku o trestu vyhoštění a přikázal tomuto soudu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

K podanému dovolání se ve smyslu § 265h odst. 2 tr. ř. vyjádřil státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“) a uvedl, že s jistou mírou tolerance lze podané dovolání považovat za přípustné. Obviněný totiž odvolání, které podal proti rozsudku soudu prvního stupně, zaměřil výlučně do výroku o trestu, proto také dovolání mohl podat jen proti takovému výroku.

Státní zástupce dále uvedl, že námitky týkající se neadekvátnosti uloženého trestu s ohledem na dovolatelovu bezúhonnost a minimální podíl na trestné činnosti deklarovanému dovolacímu důvodu obsahově neodpovídají a nelze k nim při rozhodování o dovolání přihlížet. Za relevantní považoval pouze ty výhrady, týkající se neslučitelnosti uloženého trestu vyhoštění s rozhodnutím o náhradě škody a s trestem podmíněného odnětí svobody. K tomu uvedl, že žádné ustanovení trestního zákona nevylučuje uložení trestu vyhoštění obviněnému, kterého soud současně výrokem podle § 228 odst. 1 tr. ř. zavázal nahradit škodu způsobenou trestným činem. Lze připustit, že fakticky může být vyhoštěním obviněného z území České republiky ztížena situace poškozeného při vymáhání přiznaného nároku na náhradu škody; o uložení druhu trestu, který zákon nepřipouští, však v takovémto případě v žádném případě nelze hovořit. Žádné jiné konkrétní námitky týkající se podmínek § 57 tr. zák. pro uložení trestu vyhoštění dovolatel neuvedl.

K otázce slučitelnosti trestu vyhoštění s podmíněným trestem odnětí svobody státní zástupce vyjádřil názor, že zcela vyloučit souběžné uložení těchto druhů trestu zřejmě nelze a poukázal na závěry Nejvyššího soudu obsažené v jeho rozhodnutích ve věcech sp. zn. 2 Tzn 185/96 a sp. zn. 2 Tzn 82/97. Dále vyslovil názor, že o nepřipustnou kumulaci trestů ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. půjde pouze v případě, když zákon souběžné uložení některých druhů trestu vylučuje výslovně a jednoznačně, nikoli v případě, kdy kumulace určitých druhů trestu se jeví jako nepřipadná z hlediska účelu trestu, faktické možnosti jejich výkonu apod. Jakkoliv je skutečností, že soudy obou stupňů se v odůvodnění svých rozhodnutí otázkou možnosti kumulace trestu vyhoštění a trestu odnětí svobody podmíněného odloženého na zkušební dobu nezabývaly (odvolací soud pouze naznačil, že obviněnému měl být spíše uložen trest odnětí svobody jako nepodmíněný), takže soudní rozhodnutí jsou v tomto směru nepřezkoumatelná, dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. naplněn není.

Státní zástupce proto v závěru svého vyjádření navrhl, aby Nejvyšší soud podané dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) shledal, že dovolání bylo podáno osobou oprávněnou § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), a splňuje i obligatorní náležitosti obsahu dovolání uvedené v § 265f odst. 1 tr. ř.

Vzhledem k tomu, že obviněný v úvodu svého dovolání uvedl, že jej podává „do výroku o vině“, ačkoliv proti rozsudku soudu prvního stupně podal odvolání výlučně proti výroku o trestu, Nejvyšší soud se zabýval rovněž otázkou přípustnosti podaného dovolání. V této souvislosti považuje za vhodné připomenout rozhodnutí publikované pod č. 20/2004 Sb. rozh. trest., podle něhož jestliže odvolání bylo podáno toliko proti výroku o trestu rozsudku soudu prvního stupně a odvolací soud podle § 254 odst. 1 tr. ř. přezkoumával zákonnost a odůvodněnost pouze tohoto oddělitelného výroku rozsudku, jakož i správnost postupu řízení, které mu předcházelo (aniž byl přitom povinen přezkoumat jiné výroky postupem podle § 254 odst. 2, 3 tr. ř.), může dovolatel napadnout dovoláním rozhodnutí odvolacího soudu jen v tom rozsahu, v jakém byl odvolací soud oprávněn přezkoumat rozsudek soudu prvního stupně. Směřuje-li přesto dovolání proti výroku, který odvolací soud

nepřezkoumával podle § 254 odst. 1 tr. ř. a neměl povinnost jej přezkoumat ani podle § 254 odst. 2, 3 tr. ř., musí být takové dovolání odmítnuto jako nepřípustné podle § 265i odst. 1 písm. a) tr. ř.

Při respektování této judikatury musel Nejvyšší soud konstatovat, že obviněný v této věci dovolání proti výroku o vině podat nemohl, a pokud by tak učinil jen proti takovému výroku, musel by jeho dovolání odmítnout jako nepřípustné podle § 265i odst. 1 písm. a) tr. ř. Protože však z uplatněného dovolacího důvodu [podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř.], který slouží výlučně k nápravě vad výroku o trestu, i z obsahu dovolání jednoznačně vyplývalo, že směřuje toliko do výroku o trestu, Nejvyšší soud považoval dovolání obviněného za přípustné.

Jak již bylo opakovaně uvedeno, obviněný ve svém mimořádném opravném prostředku uplatnil dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. Ten je dán tehdy, jestliže byl obviněnému uložen druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo jestliže mu byl uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl obviněný uznán vinným.

V obecné rovině je nejprve zapotřebí uvést, že druhem trestu, který zákon nepřipouští, se rozumějí zejména případy, v nichž byl obviněnému uložen některý z trestů uvedených v § 27 tr. zák. bez splnění těch podmínek, které zákon předpokládá, tj. pokud v konkrétním případě určitému pachateli za určitý trestný čin nebylo možno uložit některý druh trestu.

Podle konstantní judikatury dovolací důvod spočívající v uložení trestu mimo trestní sazbu se týká jen těch odstupňovatelných druhů trestů, které mají takovou sazbu vymezenou trestním zákonem. Trest je uložen mimo trestní sazbu jak při nedůvodném překročení horní hranice příslušné trestní sazby (např. bez splnění podmínek podle § 41 až § 44 tr. zák.), tak i nezákonným prolomením její dolní hranice, pokud je taková hranice v zákoně určena, včetně nesprávného užití ustanovení § 40 tr. zák. (resp. § 32 zák. č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů) o mimořádném snížení trestu odnětí svobody. Může jít též o případy překročení horní hranice sazby při ukládání dalšího trestu podle § 36 tr. zák. (blíže viz rozhodnutí Nejvyššího soudu publikované ve svazku č. 26/2004 – T 617. v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu).

Na druhé straně dovolacím důvodem není pouhá nepřiměřenost trestu, ať již je pocitován jako mírný, nebo přísný, nejde-li o nepřípustný druh trestu ani o překročení příslušné trestní sazby (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 9. 2002, sp. zn. [11 Tdo 530/2002](#), publikované pod č. 22/2003 Sb. rozh. trest.).

Vzhledem k takto vymezeným kritériím Nejvyšší soud musel odmítnout tu část námitek obviněného, v rámci nichž tvrdil, že soudy nižších stupňů mu uložily neadekvátní trest, když nepřihlédly k jeho dosavadní bezúhonnosti a minimálnímu podílu na trestné činnosti, resp. že nedostatečně zohlednily polehčující okolnosti na jeho straně. Případné nesprávné vyhodnocení hledisek uvedených v § 31 až 34 tr. zák. totiž tento dovolací důvod nezakládá.

Zbývající výhrady dovolatele týkající se neslučitelnosti uloženého trestu vyhoštění jednak s podmíněným trestem odnětí svobody, jednak s rozhodnutím o náhradě škody, již Nejvyšší soud za relevantní považoval. Zároveň však shledal, že jde o námítky zjevně neopodstatněné.

Pokud dovolatel namítal, že nelze uložit vedle sebe trest vyhoštění podle § 57 odst. 1, 2 tr. zák. a podmíněný trest odnětí svobody podle § 58 odst. 1 a § 59 odst. 1 tr. zák., je zapotřebí uvést, že zákon ve vztahu k těmto dvěma trestům žádná vzájemná omezení nestanoví.

Podle ustanovení § 27 tr. zák., které obsahuje taxativní výčet druhů trestů, za spáchané trestné činy může soud uložit pouze tyto tresty a) odnětí svobody, b) obecně prospěšné práce, c) ztrátu čestných titulů a vyznamenání, d) ztrátu vojenské hodnosti, e) zákaz činnosti, f) propadnutí majetku, g)

peněžitý trest, h) propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, ch) vyhoštění, i) zákaz pobytu.

Podle § 28 odst. 1 tr. zák., stanoví-li tento zákon ve zvláštní části na některý trestný čin několik trestů, lze uložit každý tento trest samostatně nebo i více jich vedle sebe. Vedle trestu, který stanoví tento zákon ve zvláštní části na některý trestný čin, lze uložit i jiné tresty uvedené v § 27. Vyhoštění a zákaz pobytu lze uložit samostatně, i když tento zákon ve zvláštní části takový trest nestanoví. Podle § 28 odst. 1 tr. zák. nelze však uložit peněžitý trest vedle propadnutí majetku.

Ustanovení § 28 tr. zák. popsaným způsobem vymezuje základní zásady pro ukládání jednotlivých druhů trestů, stanovuje vzájemné vztahy mezi nimi a upřesňuje zásadu důsledné individualizace trestu. V odstavci 2 výslovně stanoví jeden z případů neslučitelnosti dvou druhů trestů – peněžitého a propadnutí majetku. Druhý výslovně uvedený případ neslučitelnosti trestů (odnětí svobody a obecně prospěšných prací) obsahuje ustanovení § 45 odst. 2 věta třetí tr. zák. Další možné případy neslučitelnosti některých druhů trestů vyplývají z ustanovení trestního zákona vymezujících podmínky pro jejich uložení. Tak například výkladem z opaku lze dovodit, že podle § 46 odst. 1 tr. zák. nelze uložit trest ztráty čestných titulů a vyznamenání vedle kratšího nepodmíněného trestu odnětí svobody než dvě léta, nebo vedle podmíněného trestu odnětí svobody, anebo vedle jiného druhu trestu. Obdobně z charakteru jednotlivých druhů trestů by bylo možno nepřímou usuzovat na jejich neslučitelnost (srov. Šámal, P., Púry, F., Rizman, S. Trestní zákon. Komentář – díl I., 6. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, str. 250 a násl.).

Současné uložení trestu vyhoštění a podmíněného trestu odnětí svobody nebude namístě v případech vzbuzujících pochybnosti o smyslu a účelu jejich kumulativního uložení. Výkon trestu vyhoštění totiž nelze podmíněně odložit a v případě, že byl uložen vedle podmíněného odsouzení, se vykoná ihned po právní moci rozsudku (§ 350b odst. 1 tr. ř.), resp. po uplynutí případných lhůt uvedených v § 350b odst. 2, 3 tr. ř. To vyplývá rovněž ze znění § 350d tr. ř., podle něhož je důvodem k oddálení výkonu vyhoštění jen situace, kdy se na odsouzeném trest odnětí svobody skutečně vykonává (srov. Šámal, P., Púry, F., Rizman, S. Trestní zákon. Komentář – díl I., 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, str. 489).

Jestliže však v rámci výkonu podmíněného trestu odnětí svobody na základě mezinárodní smlouvy (srov. např. Evropskou úmluvu o dohledu nad podmíněně odsouzenými a podmíněně propuštěnými pachateli – vyhlášena pod č. 75/2002 Sb. m. s., viz též § 459 tr. ř.) bude možné odsouzeného ve státě, v němž má trvalý pobyt, podrobit dohledu nad jeho chováním, kontrolovat a sledovat jeho způsob života ve zkušební době, pak není důvodem k pochybnostem o smyslu a účelu uložení trestu vyhoštění vedle podmíněného trestu odnětí svobody. Je přitom evidentní, že trestní zákon k současnému uložení těchto dvou druhů trestů žádnou omezující podmínku výslovně nestanoví, takže jejich současné uložení nevylučuje. V opačném případě by u cizího státního občana bylo nutno ukládat nepodmíněný trest odnětí svobody, což by zakládalo jeho nerovné postavení ve srovnání s pachatelem, který je českým státním občanem (srov. přiměřeně nálezy Ústavního soudu ze dne 23. dubna 1998, sp. zn. [IV. ÚS 463/97](#)).

Z hlediska obviněným uplatněného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. zák. však trest vyhoštění není trestem, který by trestní zákon obviněnému nepřipouštěl uložit – podmínky pro jeho uložení byly splněny, a ani se nejedná o případ, kdy by tento trest byl uložen mimo trestní sazbu.

Nejvyšší soud nemohl akceptovat ani námitku obviněného, že trest vyhoštění nebylo na místě ukládat také s ohledem na výrok o jeho povinnosti k náhradě škody. I když lze připustit, že realizací takového trestu může být ztížena situace poškozeného při vymáhání přiznaného nároku na náhradu škody, je především třeba uvést, že žádné ustanovení trestního zákona nevylučuje uložení trestu vyhoštění obviněnému, kterého soud výrokem podle § 228 odst. 1 tr. zák. rovněž zavázal nahradit poškozenému škodu způsobenou trestným činem. Současně je třeba poukázat na to, že v daném případě soud

prvého stupně zavázal k náhradě škody nejen dovolatele, ale i druhého obviněného D. R. (jako tzv. solidární dlužníky), aby plnili společně a nerozdílně. Z toto vyplývá, že poškozený se může domáhat náhrady škody na kterémkoli z dlužníků, přičemž každý z nich je povinen plnit až do celé výše dlužné částky, protože odpovídá za celý dluh až do úplného uspokojení věřitele. Dlužník, který by uhradil celou výši dluhu, má poté právo požadovat v rámci tzv. regresu od svého spoludlužníka část úhrady poskytnutého plnění.

Nejvyšší soud z těchto jen stručně uvedených důvodů (srov. § 265h odst. 2 tr. ř.) shledal, že dovolání obviněného je zjevně neopodstatněné, a proto je podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.